

PARENTERAL INFEKSIYALARNI OLDINI OLISHDA HAMSHIRANING O'RNI.

Yuldasheva Dinara Yashinovna

Buxoro viloyati G'ijduvon tumani

Abu Ali ibn Sino nomidagi

Jamoat salomatligi texnikumi

Annotatsiya: Ushbu maqolada tibbiyot muassasalarida parenteral infeksiyalarning (B, C gepatitlari, OIV/OITS va boshqalar) tarqalishini oldini olishda hamshiralarning o'rni va ahamiyati tahlil qilingan. Maqolada hamshiralar tomonidan sanitariya-gigiyena qoidalari, asseptika va antiseptika talablariga qat'iy rioya qilish, tibbiy asboblarni zararsizlantirish hamda bemorlarga xavfsiz inyeksiya amaliyotlarini bajarish mexanizmlari yoritilgan. Shuningdek, tibbiyot xodimlarining kasbiy mahoratini oshirish va bemorlar o'rtasida profilaktik tushuntirish ishlarini olib borish bo'yicha amaliy tavsiyalar berilgan.

Kalit so'zlar: Parenteral infeksiyalar, hamshiralik ishi, xavfsiz inyeksiya, sanitariya-gigiyena qoidalari, asseptika, antiseptika, infeksiyon nazorat.

Annotasiya: V dannoy stat'ye analiziruyetsya rol' i znachenie meditsinskikh sester v predotvrashchenii rasprostraneniya parenteral'nykh infektsiy (gepatit B, C, VICH/SPID i dr.) v meditsinskikh uchrezhdeniyakh. Rassmatrivayutsya mekhanizmy, pozvolyayushchiye meditsinskim sestram strogo soblyudat' sanitarno-gigiyenicheskiye pravila, trebovaniya aseptiki i antiseptiki, dezinfitsirovat' meditsinskiye izdeliya i provodit' bezopasnyye in'yektsii dlya patsiyentov. Takzhe privodyatsya prakticheskiye rekomendatsii po povysheniyu professional'noy kvalifikatsii meditsinskikh rabotnikov i provedeniyu profilakticheskoy raz'yasnitel'noy raboty sredi patsiyentov.

Klyucheviye slova: Parenteral'nyye infektsii, sestrinskoye delo, bezopasnyye in'yektsii, sanitarno-gigiyenicheskiye pravila, aseptika, antiseptiki, infektsionniy control.

Abstract: This article analyzes the role and importance of nurses in preventing the spread of parenteral infections (hepatitis B, C, HIV/AIDS, etc.) in medical institutions. The article discusses the mechanisms for nurses to strictly adhere to sanitary and hygienic rules, asepsis and antiseptic requirements, disinfect medical devices, and perform safe injection practices for patients. It also provides practical recommendations for improving the professional skills of medical workers and conducting preventive explanatory work among patients.

Keywords: Parenteral infections, nursing, safe injection, sanitary and hygienic rules, asepsis, antiseptics, infection control.

Parenteral infeksiya – bu yuqumli kasallik qo‘zg‘atuvchilarining oshqozon-ichak traktini (ovqat hazm qilish tizimini) chetlab o‘tgan holda, bevosita qon oqimiga yoki shikastlangan teri va shilliq qavatlar orqali organizmga tushishi. "Parenteral" so‘zi lotincha "enteron" (ichak) so‘zidan olingan bo‘lib, "ichakdan tashqari" degan ma‘noni anglatadi Parenteral infeksiyalar — inyeksiya (mushak ichiga, teri ostiga) , infuziya (tomchilab davolash) yoki boshqa tibbiy muolajalar vaqtida teri va shilliq qavatlarning butunligi buzilishi natijasida qon orqali yuqadigan kasalliklardir. Bularga OIV/ OITS, B va C gepatitlari, shuningdek, turli xildagi yiringli-septik infeksiyalar kiradi. Parenteral muolajalarda (in'eksiya, tomirga dori yuborish) infeksiyalarning oldini olishda hamshira asosiy bo'g'in hisoblanadi.

Hamshiraning asosiy vazifalari - Hamshiraning vazifasi asseptika va antiseptika qoidalariga qat'iy rioya qilish, steril asbob-uskunalardan foydalanish hamda igna sanchish joyini to'g'ri qayta ishlash bemor xavfsizligini ta'minlash, infeksiya manbaini chegaralash va sterillik qoidalariga qat'iy rioya qilish , sterillik

tartibini buzmaslik orqali bemorlarni jiddiy asoratlardan va qo'shimcha kasallik yuqishidan himoya qilish .

Gigiyena qoidalari: Har qanday muolajadan oldin va keyin qo'llarni JSST (WHO) talablariga binoan sovunlab yuvish yoki antiseptik bilan tozalash. Steril qo'lqop

lardan foydalanish majburiydir.

Sterillikka rioya qilish: Bir martalik shprits va sistemalardan foydalanish, sterillik muddati va qadoq butunligini tekshirish. Ignaning steril qismiga qo'l bilan tegmaslik.

Terini tayyorlash: In'eksiya o'rnini (teri qoplamini) antiseptik eritma bilan 2 bosqichda, kamida 30 soniya davomida artib, to'liq qurishini kutish.

Dori vositalarini tayyorlash: Ampulalarni ochishdan oldin spirt bilan artish, dori tarkibini yaroqlilik muddati bo'yicha tekshirish..Ampulalar va flakonlarni ochish, dori vositalarini eritish jarayonida sterillik talablariga to'liq bo'ysunish.

O'tkir tibbiyot chiqindilarini to'g'ri yo'q qilish: Ishlatilgan shprits va ignalarni maxsus qattiq idishlarga (konservantlarga) tashlash, ignalarni qayta g'iloflamaslik (qopqoq kiyimaslik) orqali jarohatlanishni oldini olish.

Bemor xavfsizligi: Bemorning shaxsiy gigiyenasiga e'tibor qaratish, har bir muolaja oldidan qo'lqop kiyish va uni har bir bemordan so'ng almashtirish

Bir martalik tibbiy buyumlardan foydalanish: Shpritslar, ignalar, sistemalar va kateterlarning yaroqlilik muddatini tekshirish hamda ulardan faqat bir marta foydalanish. ularni ishlatib bo'lgach maxsus idish (konteyner) larda xavfsiz yo'q qilish.

Sterilizatsiya va dezinfeksiya: Ko'p martalik tibbiy asboblarni tozalash, dezinfeksiya qilish va yuqori darajada sterilizatsiya qilish protokollariga rioya etish.

.Qo'l gigiyenasi va shaxsiy himoya vositalari: Har bir muolajadan oldin va keyin qo'llarni antiseptik vositalar bilan to'g'ri ishlash hamda sterilangan qo'lqoplardan foydalanish.

Беморlарни о'qитиш: Инфексион касалликлар (xususan, гепатит ва OIV) yuqish yo'llari va shaxsiy gigiyenaning ahamiyati haqida bemorlarga tushuntirish ishlarini olib borish

Бемор va Jamoatchilik bilan Ishlash

Профилактиканинг yana bir muhim qismi — aholi va bemorlarga tushuntirish ishlarini olib borish. Hamshiralар bemorlarda sog'lom turmush tarzi ko'nikmalarini shakllantirish, noto'g'ri sharoitlarda (masalan, sertifikatlanmagan joylarda) tibbiy muolajalarni qabul qilmasliklari kerakligini tushuntiradilar.

Hamshiraning Shaxsiy Xavfsizligi

Инфексийаларнинг oldini olishda hamshira nafaqat bemorni, balki o'zini ham himoya qilishi kerak. Gepatit B ga qarshi emlangan bo'lish, maxsus shaxsiy himoya vositalari (niqob, qalqon, xalat) va ish joyida xavfsizlik texnikasi qoidalariga rioya etish o'z sog'lig'ini saqlashning kafolatidir.

Инъексия vaqtida eng ko'p uchraydigan xatolar: sanitariya qoidalarini buzish (infeksiya tushishi), noto'g'ri joy tanlash (mushak yoki nerv shikastlanishi), dori dozasini xato yuborish va igna kiritish burchagining noto'g'riligi. Ularning oldini olish va to'g'ri bartaraf etish yo'llari quyidagilardan iborat:

1. Noto'g'ri joy tanlash va igna sanchish

Xato: Dumbaga инъексия qilishda noto'g'ri kvadratni tanlash (pastki qismga urish) yirik qon tomirlari va asab tolalarini shikastlaydi.

Yechim: Dumbani shartli ravishda 4 ta kvadratga bo'ling. Инъексия faqat yuqori tashqi kvadratga va (90 gradus) burchak ostida amalga oshirilishi kerak. Ignaning (3/2) qismi kirishi shart, to'liq botirmang.

2. Aseptika va antiseptika qoidalariga rioya qilmaslik

Xato: Qo'l yuvmaslik, steril qo'lqopdan foydalanmaslik, ampula yoki flakonni ochish qoidalarini buzish infeksiyaning to'qimalarga tushishiga olib keladi.

Yechim: Ishni boshlashdan avval qo'llarni yuving va spirt bilan zararsizlantiring. Dori yuboriladigan joyni spirtli paxta bilan ikki marta (avval keng maydon, keyin bevosita igna kiradigan joy) artib, qurishini kuting.

3. Havo pufakchalarini qoldirish

Xato: Shprisda havo qolib ketishi mushak orasida og'riq va qattiq shish (infiltrat) hosil qiladi, vena ichiga yuborilganda esa xavfli emboliyaga olib keladi.

Yechim: Dorini shprisga tortgandan so'ng, shprisni ignasi bilan yuqoriga qaratib ko'taring. Pistonni sekin bosib, igna uchidan dori tomchisi chiqqunigacha bo'lgan havoni to'liq chiqarib yuboring.

4. Dori haroratini tekshirmaslik

Xato: Sovuq dorini (masalan, muzlatgichdan olingan ampulani) birdaniga yuborish og'riqni kuchaytiradi va yog' to'qimalarida qattiq tugunlar (infiltratlar) paydo bo'lishiga sabab bo'ladi.

Yechim: Dori yuborishdan oldin ampulani qo'l kafti orasiga olib, tana haroratigacha (36-37 gradus) isitish kerak. Yog'li eritmalarini esa suv hammomida iliq holatga keltirish lozim.

5. Dori o'zaro nomutanosibliqi (dori almashinuvi)

Xato: Turli dori vositalarini bitta shprisga aralashtirish yoki tayanch eritmani (masalan, lidokain, novokain) noto'g'ri tanlash.

Yechim: Agar retseptda ko'rsatilmagan bo'lsa, hech qachon ikki xil dorini bir shprisda aralashtirmang. Har bir inyeksiyadan avval dori nomi, yaroqlilik muddati va shifokor tavsiyasini uch marta solishtiring.

Hozirgi kunda tibbiyot, farmatsevtika va laboratoriyalarda asboblarni mikroorganizmlardan to'liq tozalash uchun quyidagi asosiy sterilizatsiya uskunalari qo'llaniladi:

Avtoklavlar (Bug'li sterilizatorlar): Bosim ostida yuqori haroratli (121-134 C) suv bug'idan foydalanadi. Issiqlikka chidamli metall asboblari, shisha idishlar va bog'lov materiallari uchun eng keng tarqalgan va ishonchli uskunadir.

Quruq havo sterilizatorlari (Suxojar): Yuqori issiqlik (odatda (160-180 C) yordamida ishlaydi. Metall va shisha kabi namlikka sezgir bo'lmagan buyumlarni sterilizatsiya qilishda qo'llaniladi.

Etilen oksidi (ETO) sterilizatorlari: Issiqlikka va namlikka chidamsiz tibbiy asboblari (plastmassa, optik tolali moslamalar, kateterlar) uchun ishlatiladigan gazli uskunalari.

Plazma sterilizatorlari: Vodород periks bug'ini elektromagnit maydon yordamida past haroratli plazmaga aylantiradi. Nozik jarrohlik asboblari va elektron uskunalarni tez hamda xavfsiz zararsizlantirish uchun eng zamonaviy yechim hisoblanadi.

Infraqizil sterilizatorlar: Asboblarni sterilizatsiya qilish uchun infraqizil nurlanishdan foydalanadi. Asosan stomatologiya va mikrojarrohlikda kichik metall asboblarni tez tozalash uchun afzal ko'riladi.

Filtrlash uskunalari: Suyuqliklar va gazlarni mikroporozli membranalar masalan, (0,22 mm filtrlar) orqali o'tkazish orqali sterilizatsiya qiladi. Termolabil (isitish mumkin bo'lmagan) eritmalar uchun qo'llaniladi. Agar sizda muayyan soha (masalan, stomatologiya yoki jarrohlik) bo'lsa yoki tibbiy jihozlari uchun xaridni rejalashtirayotgan bo'lsangiz, uskunalari hajmi va texnik xususiyatlari haqida batafsil ma'lumot berishim mumkin. Qanday qo'shimcha ma'lumot kerak?

Yuqish yo'llari va sabablari

Bu turdagi infeksiyalar asosan tibbiy va noqonuniy muolajalar vaqtida sterilizatsiya (zararsizlantirish) qoidalariga rioya qilmaslik tufayli yuzaga keladi:

Tibbiy muolajalar: Steril bo'lmagan shprits va iganalardan foydalanish, jarrohlik asboblari va stomatologik jihozlarni yetarli darajada tozalamaslik.

Qon quyish: Infeksiyalangan qon yoki qon mahsulotlarini bemorga quyish.

Kosmetik muolajalar: Steril bo‘lmagan ignalar yordamida tatuirovka chizish, pirsing (quloq va tananing boshqa qismlarini teshish) yoki qosh tatuirovkasi (permanent makiyaj) qildirish.

Shaxsiy gigiyena buyumlari: Boshqalarning tish cho‘tkasi, ustara yoki manikyur (qaychi, pilka) asboblardan birgalikda foydalanish.

Eng xavfli turlari

Parenteral infeksiyalar qon orqali tarqalgani uchun juda xavfli hisoblanadi. Bularga quyidagi kasalliklar kiradi:

Virusli gepatitlar: Xususan, jigar zararlanishiga olib keluvchi Gepatit B, C va D turlari.**OIV/OITS:** Odam immunotanqisligi virusi parenteral yo‘l bilan eng ko‘p yuqadigan kasalliklardan biri.

Himoyalani choralari

Faqatgina bir martalik shpritslardan foydalaning va ularning ishlatilish jarayonini kuzating. Kosmetik va tibbiy muolajalarni faqat litsenziyasi va tegishli ruxsatnomasi bor, sanitariya talablariga qat’iy javob beradigan muassasalarda bajaring. Shaxsiy gigiyena vositalarini (ustara, tish cho‘tkasi, manikyur jihozlari) hech kim bilan baham ko‘rmang. Gepatit B ga qarshi o‘z vaqtida emlaning (vaksina oling).

Eslatma: Parenteral muolajalarni amalga oshirishda xatoga yo‘l qo‘yish (sterillikning buzilishi) qon orqali yuquvchi infeksiyalar (Gepatit B, C, OIV va boshqalar) tarqalishiga olib kelishi mumkin. Shu sababli hamshiraning bu jarayondagi mas’uliyati yuqori baholanadi.

Asosiy manbalar va adabiyotlar

Инфекцион nazorat bo'yicha ilmiy maqola: Tibbiy muassasalarda qo'llarni yuvish, sterilizatsiya qoidalari va xavfsizlikni ta'minlash yo'llari hamshiralikda infektsiya nazorati va gigiena - scientific-jl.com manbasida tahlil qilingan.

Amaliyot qo'llanmasi: Infekcion nazorat tamoyillari va dezinfektsiya qoidalari HAMSHIRALIK AMALIYOTIDA INFEKTSION NAZORAT VA ... maqolasida keng yoritilgan.

Parenteral muolajalar va asoratlar: In'eksiya va muolajalar jarayonida yuzaga kelishi mumkin bo'lgan infekcion xavflar

O'quv qo'llanmalar: Umumiy hamshiralik parvarishi asoslari KaTTaLaRDa haMshiRaLiK PaRvaRishi - Ziyonet.uz hamda HAMSHIRALIK darsliklarida batafsil bayon etilgan.

Foydalanilgan internet manbalari.

<https://www.askapollo.com/physical-appointment/dermatologist>

<https://www.apollohospitals.com/patient-care/health-and-lifestyle/understanding-investigations/allergy-tests>

<https://www.apollohospitals.com/patient-care/health-and-lifestyle/diseases-and-conditions/contact-dermatitis/>